

– діям у разі ускладнення ситуації під час виконання завдань, виникнення підозри щодо його негласного співробітництва зі слідчим підрозділом, здійснення перевірки, зокрема провокацій, або пропозицій дворушництва чи участі в злочині, учинення злочинів розробленими особами в присутності негласного працівника;

– правилам поведінки у разі затримання негласного працівника як підозрюваного, отримання пропозиції співробітництва з іншими працівниками оперативних підрозділів;

– методам застосування окремих технічних засобів та прийомам конспірації.

Слідчий повинен усвідомлювати, що заборонено надавати конфіденту завдання щодо провокування його до вчинення протиправних дій, включаючи особисту участь конфідента у цих діях. Процес встановлення довірчих стосунків під час конфіденційного співробітництва передусім залежить від успішного психологічного контакту між слідчим та конфідентом, проте це складна тема дослідження, яка вимагає урахування особливостей роботи слідчих підрозділів. Тому питання конфіденційного співробітництва в роботі слідчого на сьогодні день має велике значення, оскільки за допомогою конфідента слідчий може досягти основних цілей кримінального процесу.

1. Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів: наукові засади та напрями реалізації. *Філософські, методологічні та психологічні проблеми права : матеріали VII Всеукр. наук.-теорет. конф.* (м. Київ, 11 лист. 2017 р.). Київ, 2017. С. 453–456.

2. Гладкова Є. Протидія злочинності. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. URL : <https://visnikkau.webnode.com.ua/news/protidiya-zlochinnosti/>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

4. Телійчук В. Г. До питання сприяння громадян оперативним підрозділам кримінальної поліції у протидії корисливо-насильницьким злочинам. *Colloquium-journal*. 2023. № 21 (180). URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/do-pitannya-spriyannya-gromadyan-operativnim-pidrozdilam-kriminalnoyi-politsiyi-u-protidiyi-korisливо-nasilnitskim-zlochynam>.

5. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

6. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

УДК 343.982

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/118-119

Дар'я ТКАЧЕНКО

курсант ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України

Сергій ПРОКОПОВ

старший викладач кафедри економічної та інформаційної безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВІДКИ ВІДКРИТИХ ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ В ПРОЦЕСІ ВИКРИТТЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЗАГАЛЬНОКРИМІНАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Тенденції сучасності вимагають від правоохоронних інституцій, в тому числі й Національної поліції України, модернізації підходів відповідно до вимог останніх інформаційно-технічних прогресій. Злочинність постійно удосконалюється, модифікуючи інструментарій вчинення кримінально-протиправних діянь в площину кіберпростору, нерідко й побутові кримінальні правопорушення знаходять реалізацію свого подальшого кримінально-протиправного умислу у збуті, умовно, викрадених речей, що теж, в свою чергу, є важливим елементом в подальшому відшукуванні майна, яким зловмисники заволодівають шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти власності.

Розвідка відкритих Інтернет-джерел (OSINT – open source intelligence) – це складовий елемент процесу здійснення кримінального аналізу, який надає невичерпний перелік можливостей щодо встановлення обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, самої наявності події кримінального правопорушення, анкетних даних осіб, відомості щодо яких відомі лише частково, до прикладу, щодо відшукування інформації стосовно невстановленої особи, про яку відомо лише її ім'я та прізвище, шляхом аналізу соціальних мереж, державних реєстрів, інших Інтернет-ресурсів тощо.

Щодо законодавчого унормування процесу здійснення розвідки відкритих Інтернет-джерел як складової частини процесу кримінального аналізу, то нормативне визначення дефініції «кримінальний аналіз» надано в п. 3 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про Бюро економічної безпеки». Відповідно до цієї норми кримінальний аналіз – це інформаційно-аналітична діяльність, спрямована на встановлення взаємозв'язків між даними про злочинну діяльність та іншими даними, потенційно з ними пов'язаними, їх оцінювання та інтерпретацію, прогнозування розвитку досліджуваних подій з метою їх використання для виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави [1].

Публікація в соціальних мережах спільних фото, які можуть висвітлити коло людей, причетних до злочинної діяльності, відображення конкретного місця перебування особи, висвітлення наявних статків шляхом відкритої демонстрації наявних у користуванні транспорту, нерухомості, інших матеріальних цінностей, поширення у публікаціях членами родини, друзями інформації про необхідного суб'єкта, геопозиції – це лише той мінімум, який можна отримати, детально проаналізувавши наявні відкриті джерела [2, с. 69]. Тобто, лише поверховий аналіз сторінок конкретних осіб, які так чи інакше дотичні до обставин кримінального провадження, надає співробітникам правоохоронних органів досить комплексний перелік даних, що, в свою чергу, може стати каталізатором здійснення подальших слідчих (розшукових) дій або допоможе в процесі підготовки до інших процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів.

Для здійснення пошуку інформації у відкритих джерелах, наявних в мережі Інтернет, можуть використовуватися різні пошукові системи, соціальні мережі, сервіси, програми, зокрема «Безпечне місто» та аналогічні. Варто зазначити, що з метою їх ефективного використання необхідно дотримуватися певних правил та положень у пошуку інформації, які полягають здебільшого у ключовому слові, автентичному вводі даних під час пошуку, правильному аналізі отриманої інформації, співставленні фактів, які були отримані під час пошуку тощо [3, с. 319]. Зокрема, використання вказаних можливостей розвідки цифрових джерел інформації надає змогу оперативно, по гарячих слідах, встановити осіб, причетних до вчинення окремих видів кримінальних правопорушень, зокрема проти власності або пов'язаних із незаконним заволодінням транспортними засобами тощо.

Зауважимо, що в контексті аналізу відкритих Інтернет-джерел в процесі викриття осіб, причетних до вчинення майнових кримінальних правопорушень, доцільним є аналіз дошок оголошень в мережі Інтернет із застосуванням пошуку за ключовими критеріями та описом викраденого майна – при цьому зазначаються модель, колір, властивості та інші ідентифікуючі ознаки майна, що є предметом кримінально-протиправного посягання.

Узагальнюючи зміст викладеного в нашому дослідженні матеріалу, можемо зазначити, що наявний інструментарій, який притаманний процесу здійснення розвідки відкритих Інтернет-джерел, надає змогу не лише ефективно та швидко встановлювати осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень загальнокримінальної спрямованості, але й належним чином забезпечувати реалізацію потреб органів досудового розслідування в процесі доказування у кримінальному провадженні.

1. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січня 2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.

2. Руденко А. В., Прокопов С. О. Аналіз відкритих інтернет-джерел у процесі викриття організованої злочинності. *Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 22 груд. 2021 р. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 68–71.

3. Кисельов А. Досвід використання підрозділами Національної поліції технологій «OSINT» у протидії кримінальним правопорушенням. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 11 бер. 2022 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 318–319.